

שמעתא עמיקתא

גליון תמ"ד | פרשת כי תבא | תש"פ | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב'

שמעתא אליבא דהלכתא

האם יש לחוש בלבישת מסיכה בשבת משום איסור הוצאה

א. מלאכת הוצאה. ב. דרך העולם לצאת בו. ג. דבר המתלבש על הגוף. ד. משמשו שלא יחלה או שלא ידביק אחרים. ה. חשש שמא יבוא לטלטל. ו. במקום שלא אמרו חז"ל לחוש. ז. עשיית סימן שלא יבא לטלטל. ח. במקום שקונסים את היוצא ללא מסיכה.

א. מלאכת הוצאה

המוציא מרשות יחיד לרה"ר חייב, והמוציא לכרמלית עובר על איסור דרבנן. וכת' הרמב"ם (שבת פ"ט ה"ה) זה הכלל כל היוצא בדבר שאינו מתכשטיו ואינו דרך מלבוש והוציא כדרך שמוציאין אותו דבר חייב, וכל היוצא בדבר שהוא מתכשטיו והיה רפוי ואפשר שיפול במהרה ויבא להביאו ברה"ר, וכן אשה שיצאת בתכשטין שדרכה לשולפן ולהראותן, הרי אלו פטורין (אבל אסור מדרבנן), וכל דבר שהוא תכשית ואינו נופל ואין דרכה להראותן, הרי זה מותר לצאת בו ע"כ. וכן פסק השו"ע (סי' שא ס"ע ז). אלא דעיי"ש (סי' שג ס"ע יח) דהאיכנא, נשי דידן נהגו לצאת בכל התכשטין ולא חוששין שיבואו לטלטלם, עיי"ש הטעם. ומימי כשבל שלא דברום שחששו חז"ל שיבאו לטלטלם אסור אצ"כ הם מחוברים באופן שלא יהיה שייך דלמא מיפסק ואתי לאתווי, כדאיתא בכה"ג בסי' ש"א (ס"ע כג). ועיי' בזה לקמן.

ויש לדון בענין יציאה לרה"ר בעודו חובש מסיכה, כי בזמננו מחמת התפשטות נגיף הקורונה בהרבה מדינות חלה חובה לחבשה עיי"מ למנוע הדבקות, ועיי"פ הנתונים הדבר מונע בעיקר שלא להדביק אחרים וגם מונע שלא להדבק.

ב. דרך העולם לצאת בו

ולכאורה י"ל שאין בזה איסור דמצינו **למדכי** (שבת ס"י ש"ג) בשם הסמ"ג (לארין ס"ה ע"ג) שכתב שכבלים דהיינו כעין טבעות גדולות שסוגרים בהם הרגלים, אעיי"פ שנקרא תכשית כי עושין אותם לבתולות כדאיתא **בשבת** (ס"ג), מ"מ אסור מפני שאינם תקועים היטב ומצי לשלפא ומחויא, ואותן חבושין שיש להם כבלי ברזל ברגליהם (אזיקים) ר"י מתיר לצאת בהם לרה"ר כיון שהם בשביל שלא יברחו וכיון שהן תקועין היטב לכא למוגור דילמא מיפסיק ואתי לאתווי, והכבלים הוי כמו מלבוש, ע"כ. וכן פסק השו"ע (סי' שא ס"ע יט). וביאר המ"א (סי' ס"ק כ"ט) שמותר לצאת בהם כי הוא כמו מלבוש.

ועיי' **בשעה"צ** (אות ע"ה) שתמה ע"ז כי כבלים אינן דומים לכבלים של בתולה, דהתם צורך הגוף הוא, משא"כ בזה שהוא עצמו א"צ כלל בזה. וכתב דמ"מ יש לישב דין זה מהטעם שכת' **במ"ב** (סי' ס"ק ס"ט) דנחשבים לו כמו מלבוש דדרך הליכתו הוא כן ובטלים לגבי הגוף שהוא לבוש בהן, ע"כ. מבואר שדבר שהדרך ללכת בו בטל הוא לגוף ואינם בכלל משא. ולפי"ז י"ל דה"ה בני"ד כיון שדרך העולם ללכת עמהם הוי כמו מלבוש ובטילים הם לגוף [בפרט בני"ד דיש בלבישתה גם צורך הגוף (שלא להדבק), אלא דיש לחלק דזה לא חשיב צורך הגוף ככבלים של בתולה שמישרים גרלי הגוף עצמם. ולענין חשש שמא אתי לשלפא, עיי' להלן].

ובדרך זה כת' **החלקת יעקב** (אוי"ח סי' צ"א אות ג) בענין מכסה נילון שחובשים על הכובע בזמן הגשם, דחשיב מלבוש כי בזה"ז נהגו האנשים לצאת בו והוי להם כתכשית כמבואר בסי' ש"ג ס"ע י"ח (עיי"ש שיש מי שאומר שבה"ז שנהגו האנשים לצאת בטבעת שאין עליה חותם, ה"ז להם כתכשית). וכן **הכל בו** (סי' לא) כת' לענין האנשים שיוצאין בטבעת שאין בה חותם, שאלה העניינים משתנים לפי הזמנים ולפי המקומות וסומכין על המנהג, ע"כ.

וכן מצינו לכאורה **ברמ"א** (סי' שא ס"ע כ"ג) עיי"פ **אור זרוע** (ח"ב פ"ד אות ג) דאותן עגולים ירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא א' מהן בכסותו, מותר לצאת בהן אפי' הם רק מחוברים קצת. וביאר המ"ב (סי' ס"ק ס"ג) דחשיב מלבוש כיון שהדרך לצאת בו כל ימי השבוע, ע"כ. אולם יש לדחות דשאני התם דמייירי בענין שהחותם יהיה בטל לבגד, אולם הכא צריך שיהיה בטל לגופו. ועיי' מש"כ **בשמעתא** עמיקתא גליון ש"ע.

אלא דעיי' **בתישבות ובהגהות** (ח"ד סי' פ"ד ד"ה ואגב) שכת' בענין נשיאת מסכה בשבת בעת מלחמה, שבאנגליה בתחילת המלחמה יצא **הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל** באיסור לשאתו בשבת משום הוצאה, והמפחד יישר בבית, וכנגדו יצא רב אחד **הרב מנשה אדלר ז"ל** להיתר, כיון שהכל נושאים אותו הוי כמו בגד, וכל הרבנים החרדים דחו דבריו, והציבור לא נשאו בשבת וכן עיקר, ע"כ. אולם נראה שאין מזה ראייה לני"ד כי י"ל דמסכות של מלחמה אינם בכלל מלבוש כלל כי אינם מתלבשות על הגוף כפי המבואר בסמוך, משא"כ בני"ד (עיי"פ במסכות בד למיניהם). ועיי' להלן בענין איסור הוצאה לצורך מצוה.

ג. דבר המתלבש על הגוף

ומלבד זה נראה דיש לדון שמיסיכה בכלל מלבוש היא (בפרט בזמננו שדרך העולם לצאת בה). דנהה פסק השו"ע (סי' שא ס"ע יג) שאשה נדה שקושרת בגד לפניה שלא תתלכך בדם נדוהה אסורה לצאת בו אם לא יהא סינר עשוי כעין מלבוש, ע"כ. מבואר שדבר שהוא מתלבש על הגוף אף אם אינו לבשו אלא להנצל מטינוף וכדו' חשיב מלבוש. ולפי"ז אפשר שה"ה בני"ד שהרי היא מתלבשת עליו.

ועיי"ן **באג"מ** (אוי"ח ח"א סי' ק"ט) שכת' שדבר המחמם זהו לבישה ממש, ואף אם מזיק לו החמום ולבוש לכוונה אחרת מ"מ לא שייך לאסור מחמת זה, שבגד גמור מותר בכל אופן כמו שמותר ללבוש בקיץ בגד עליון של חורף דעיי"פ בגד הוא ובגדים מותרין אף שמוקיין. ומה שמצינו בסנינר עשוי כעין מלבוש שכתב המ"א (סי' ק"ג) דהיינו דוקא מלפניה ומאחריה אבל מאחריה (או מלפניה) בלבד וקושרתו ברצועות לפניו אסור, הוא משום דליכא עיטוף, אבל **בעיטוף מותר אף שהוא רק מקצת מהראש ומהגוף**. ומהני אף כשאין כוונתו ללבישה, ע"כ. ולפי"ז י"ל דמסיכה כיון שעוטפת הפנים דמי לסינר העשוי מלפניה בלבד דחשיב מלבוש כשיש בו עיטוף אעיי"פ שבה רק להציל מטינוף. וכעין זה מצינו **בחוט שני** (פ"ח אות ח) בענין יציאה עם סינר המיועד להגן מפני הלכוד.

ועיי' עוד באג"מ (שם סי' ק"ה) שכת' שדבר שלבוש על גוף ממש נחשב מלבוש, והביא ראייה מטבעת שיש עליה חותם לאיש שאין עליו איסור הוצאה אף שתשמישו למלאכה בשבת וכשתיקלקל החותם לא ילבישו ומי"מ מותר, לדיון דהוא על גופו ממש הוא לבישה שאין בה איסור הוצאה אף שאינו תכשית כלל ועיקר עשייתו הוא לתשמיש. ועיי"ן **בשבת** (ק"ג) שסודר שבצוארו אין בו משום איסור הוצאה, ופרש"י דתלוין ראשיו לפניו לקנח בו פיו ועיניו, וכוונת רש"י הוא שעיקר הליבישה לכך, דאם עיקרו לחמום לא היה נאסר אף שתלוין ראשיו שהם בטלן לעיקר הבגד, אלא מפרש שעיקר הליבישה היא לתשמיש זה שיקנח פיו ועיניו בראשין התלוין, ומי"מ כיון שנלבש על צוארו היא לבישה שמותרת **משום שהוא על גופו ממש הוא בכלל לבישה**. ועיי"ש דמה"ט שעון שמלבישו על בשרו ממש הוא לבישה שיש להתיר אף שעיקר הליבישה הוא לתשמיש, ע"כ. ועיי' מש"כ בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון ש"ע.

ד. משמשו שלא יחלה או שלא ידביק אחרים

ועוד יש לדון להתיר עיי"פ מש"כ השו"ע (שם ס"ע י"ג) שמותר לצאת במצנפת שתולים בצואר למי שיש לו מכה בידו או בזרועו, וכן בסמרטוטין (פ"י חתיכות בגד בלוי) הכרוכים על היד או על המכה ממש, או על האצבע שיש בה מכה. וביאר המ"ב (סי' ס"ק ק"ג) שכל אלו אינם נחשבים להם משאוי אלא הם **כתכשית להם**, ע"כ. ועיי' עוד בשו"ע (סי' שג ס"ע כ"ד) שאשה יוצאת באבן תקומה דהיינו אבן ידועה שכשהיא על אשה לא תפיל, ע"כ. מבואר שדבר שבה שממש את האדם אעיי"פ שאין רפואה בעצם הדבר אלא מניעה מפגיע במכה וכדו' חשיב מלבוש.

פניני הלכה

פסוקים שנתקנו בתפילה ע"פ מנין מסויים האם מותר להוסיף עליהם

איתא **בפסחים** (ק"ג) דכי אתא רבא לאבדולי במוצ"ש פתח ואמר המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה, א"ל רב יעקב בר אדא למה לך כולי האי והאמר רב יהודה אמר רב המבדיל בין קודש לחול זו היא הבדלתו של רבי יהודה הנשיא, א"ל אמא כהא סבירא לי דאמר ר"א אמר רבי אושעיא הפוחת לא יפחות מגו והמוסיף לא יוסיף על ז', אמר ליה והאמר לא תלתא אמר ולא שבע אמר, א"ל איברא בין יום השביעי לששת ימי המעשה מעין חתימה היא (פרש"י) - ולא ממנינא הוא.

ומשמע דהיכא דתקנו חז"ל מנין אין להוסיף עליו או לפחות ממנו, וכ"כ **התוס'** שם (ד"ה ומה) וכדאמר במנחות (ט"ז) לא יפחות מזו כנגד ז' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אורנים.

אלא דמאי"ד שנינו **במגילה** (כ"א) דבשבת קורין בתורה שבעה אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן. אעיי"ג דאמרינן **בגמ'** (כ"ג) דהני ז' עולים נתקנו כנד איזה דבר עיי"ש. ומצינו **ברא"ש** ברי"ה (פ"ד ס"ג) דמהא יליף ראב"י דשרי להוסיף על פסוקי מלכויות, אעיי"פ דמניינם נתקן כנגד איזה דבר כמבואר בגמ' שם (כ"ג). והובא לד"נא **בטור ובשו"ע** (סי' תקצ"א ס"ד).

וכן **במהרי"ל** (ה"ל שבת סי' א') נשאל על אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת, והורה לה שתהא זיהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה גרילה בשיעורם עד עתה. וכתב **ה"מ** (סי' רס"ג ס"ק א') דסמכו בזה על המבואר במרדכי והרא"ש הנזכרים. ואעיי"פ שבד"מ כתב להשיג על דברי המהרי"ל, מ"מ לד"נא **בהגהותיו** (סי' רס"ג ס"א) סתם כדבריו.

וביאר **התני"ח** (אוי"ח סי' ע"ה, ופסחים ק"ד ע"א) דודאי בסדר הבדלות דלולי תיקון חז"ל לא היו מונין הבדלות כלל, וכן בציצית דלולי תיקון חז"ל מהיכי תיתי לעשות חליות כלל, הם אמרו והם אמרו ואין לשנות. משא"כ בהדלקת נרות שבת דמצוה להרבות בנרות כדכתיב (ישעיה כ"ד ט"ו) באורים כבדו ה', א"כ איך יבואו חז"ל ויאסרו להוסיף על ב' נרות משום רמז ידיהו. וכן בקריאת התורה בשבת שאין בו ביטול מלאכה לעם היו יכולים לקרות כל היום ולהזמין גברי טובא, איך יבואו חכמים לאסור שלא יקרא עוד יותר משבעה משום רמז ידיהו. וכן בפסוקי ד"ה של דמלכויות שהוא בתוך התפילה וסיפור שבחיו של מקום, אין לתקן קצבה להוסיף שבחים כי הכל מענין התפילה. עכ"ל. ולפי"ז היה נ"ל דבפסוקי התפילה שפיר שרי להוסיף על המנין הנתקן, דהא אין לתקן קצבה לשבחיו של מקום.

אלא דמצינו **באורחות חיים** (מאה ברכות דף ו' ס"ק ל') שכתב דאותם המוסיפים בתפלת שחרית פסוק ואנחנו נברך יה אחר תהלה לדוד טועים מכמה טעמים, וחדא מנייהו דה' מוזמורים הסמוכים לאשרי דפותחים בהללויה וחותרים בהללויה הם כנגד י' הללויה שאמר דוד בתהילים, ואם יסיים תהלה לדוד בהללויה יהיו יותר מ"י. וכן הוא **בכל בו** (סי' ד').

ועוד כתב שם (שם ס"ק י"ב) דבאז שיר יש י"ח פגמים שם בן ד' אותיות, מלבד ממקדש ה' שהוא באלף דלת, שעולים עיי"ב כאותיות כנגד עיי"ב שמות, ומטעם זה אין לכפור בו פסוק ה' ימלוד לעולם ועד, דאם יכפור אותו יוסיפו שם א' ויהיו י"ט וכל המוסיף גורע. והובאו דבריו **בב"י** (סי' נ"א). [אולם יעויין **בכל בו** (סי' ד') דאיתא איפכא דכופלין ה' ימלוד לצורך עיי"ב אותיות עיי"ש].

ומוכח דסבירא להו דאין להוסיף על דבר שנתקן כנגד מנין מסויים אף בפסוקי התפילה. ובפשטות היה אפשר לומר דהדבר שנוי במח' אסונים, ודברי האורחות חיים והכל בו הם דלא כדברי הראב"י הנזכרים. ואכן אין להגות בזה כדברי האורחות חיים והכל בו, אלא מנהגו להוסיף פסוק ואנחנו נברך יה אחר אשרי, וכן כופלים פסוק ה' ימלוד. וכמבואר **ברמ"א** (סי' נ"א ס"ד).

אך מצינו **בבית דוד** (לגרי"ד משאלוניקי זצ"ל – בהגהותיו על הטוש"ע סי' נ"א) דהביא דברי האורחות חיים, וכתב

המשך בעמ' הכא

נמצא שתשכיש אין פירושו דוקא דבר הנעשה לנו, אלא דבר שאינם עונד אותו על גופו ומשמשו, וכ"כ **השש"כ** (פ"ח אות יא). ולפי"ז הי"ה בנייד י"ל דכיון שהמסיכה מונעת מלהדבק ולהדביק אחרים נמצא שהוא משמש את האדם וחשיבת תכשית. ועי"פ שלפעמים בדרך אין אנשים ואין חשש הדבקות כלל, מ"מ נראה שמסתכלים על עיקר המבישה שהיוו מטרתה (דהרי לא מצוי ש'אדם צריך להזהר שאם איזה רגע נמצא במקום שאין לחוש לשמירת הפצע שחשב יש משום הוצאה, ועיין). ועיי' מש"כ בזה **שמעתא עמיקתא גליון שעי"ג**.

ולפי טעם זה יש לדון להתיר אף מסיכות שאינם מתלבשות על הגוף אלא הם כעין כמין שקף פלסטיי שמהדקים על הראש ומכסה את הפנים. משא"כ לפי הטעם דהוי מלבוש י"ל דבסוג זה לא שייך האי טעמא להתיר.

ה. חשש שמא יבוא לטלטל

אלא ענין לדון האם יש לחוש שמא יוריד המסיכה כמו שמצינו בדרך זה **בבבב** (טו.) **ובשו"ע** (סי' שג סעי' ז) בענין תכשיטין. וכן **בבבב** (קל"ח.) **ובעירובין** (ק"ב.) דאמר רב ששת בריה דרב אידי האי סיגאנא (כובע של לבד) שרי, והא איתמר סיגאנא אסיר לא קשיא הא דמהדק הא דלא מהדק. **ופרש"י** טעמא משום שלא יגביהנו הרוח מראשו ואתי לאיתויי ארבע אמות ברה"ר הלכך מהדק בראשו שפיר דמי לא מהדק אסור, ע"כ. וכן הביא **השו"ע** (סי' שא סעי' מא). ולפי"ז לכאורה י"ל דה"ה בנייד דיש לחוש שיוירד המסיכה באופן שיש בזה משום הוצאה בפרט בזה שאנשים רגילים בכך.

ו. במקום שלא אמרו הז"ל לחוש

והנה **בשיבולי הלקט** (סי' קז) שכתב דלצאת בשבת בבתי ידיים מפני הצניעה אע"פ שיש למצוא צד היתר שהרי הן כעין מלבוש לידים, חוכך בן בהן להחמיר לפי שאין אדם יכול למשמש בידיו יפה ולעשות מה שצריך לו, ופעמים שצריך למשמש בבשרו מפני כינה שעוקצתו אי נמי לחכך בבשרו וצריך להוציאם מידי, ושמא ישכח ויוציאם ד' אמות ברה"ר, ע"כ. **והשו"ע** (סי' שא סעי' לז) הביא דבריו וכתב שראוי לחוש לדבריו. **והמ"ב** (סי"ק קמא) כת' שעכשיו נהגו להקל, ואפשר משום דכיון שלהרבה פוסקים אין לנו ר"ה מדאיו' בה"ז דנגורו דילמא אתי לאתויי ומשמע מדברי האחרונים דאף שאין למחות ביד המקלצין מ"מ ראוי לכל בעל נפש להחמיר, ע"כ. ומשמע דלפי האוסרים דלאו דוקא היכן שאמרו הז"ל יש לחוש לשמא יבוא לטלטל ד"א. (ועי"כ עפ"ז נראה להתיר יציאה עם כפפות גומי ע"מ למנוע הדבקות בנגיף, דבכה"ג נראה שיש לחוש להחמיר כי מקום חולי שאני. ועוד דאף למחמירים י"ל לידוד בנייד, דכיון שלובש אותם ע"מ לא להדבק אין לחוש שיוציאם).

ועיי' **בתשובת עבודת הגרשוני** (סי' ט) שיצא להתיר בגד של נשים שלובשות על ראשיהן בשעת הגשמים כדי שלא יטנפו את צעיפיהן גם לא יזלו על גופן דרך ערפיהם. ונתן טעם למה לא חיישינן שכשיפסקו הגשמים תסיר המכסה מעל ראשה וגופה להראות יופי תכשיטיה ובגדיה ותעביר המכסה ארבע אמות ברה"ר, דבגדי החול ע"פ הרוב אין חשובים כ"כ שתתפאר בהן להראותן, רק בגדי שבת היקרים, ואי"כ ע"כ שנתראה להסיר מכסה להראות מלבושיה, תזכור שהיום שבת, וממילא תמנע שלא להעבירן ארבע אמות ברה"ר בידה. ומביא ראיה **מהתוס'** המובא להלן, ע"כ. והביאו **המצה"ש** (סי' שא ס"ק כז).

והחלקת יקב (או"ח סי' צט אות' ב) כת' להתיר לצאת עם כובע גשם ברה"ר, וכת' דאין לקפס בזה דשמא כשיעבור הגשם יטלנו המכסה נילון שעל כובעו וישאנו ד' אמות ברה"ר, דאי"כ נאסור מוטעם זה גם לצאת מעל שם וכדו', **והב"י** בסו"י י"א מפקפק רק בכובע על המצנפת דשמא נפיל, ומסירה דמאחר שהוא עמוק ונכנס במצנפת ליכא למיחש להכי, ולא עלה על דעתו כלל למיחש דשמא יסירונו מעל מצנפתו כשיכלה הגשם, והעיקר בזה דאין לנו מעצמנו לגזור גזירות. ועיי' שהביא דברי **העבודת הגרשוני** והקשה עליו דאכתי קשה דהא שם מיירי בחתיכת פשתן שאינו חשיב לגבי נשים עשירות ומניחה רק להגן מהגשמים, ג"כ נחוש לאחר שיעבור זמן הגשמי' תיבוש לילך עם חתיכת בגד פשתן זה שאינו חשיב לגבי נשים עשירות - אלא העיקר בזה שאין לנו לגזור גזירות מעצמנו, ע"כ. ולפי"ז אין בידינו לאסור לבישת מסיכה משום שמא יבא לטלטלה או ללבושה על הסנטר וכדו' כי אין לנו אלא החיוב שחששו הז"ל. וי"ל שאף **העבודת הגרשוני** יודה בנייד שהרי מצינו בסעי' **ובמ"ב** שם ס"ק קי"ז **ובשעה"צ** אות קמא שאסור להכניס את הבגדים עם ע"מ של נטנפו בט"ט וכדו', ובכל אופן לא אסרו לצאת במקומות שעלול להתלכך מפני חשש שמא יבוא לקפלים. ואי"כ הי"ה בנייד שאין לחוש שישכח מהשבת ויבא להוריד המסיכה, משא"כ במקום שיש מקום לחוש שיבא לטלטל כגון שבתא להראות לחברותיה וכדו'. ולפי"ז יש להקל בנייד בפרט בזמננו שלפי הרבה הפוסקים בזמננו ליכא ה"ה"רכמבוא **בשו"ע** (סי' שג סעי' יח). ועיניין **במ"ב** (סי"ק קמא) שכת' שמה"ט נהגו להקל ללבוש כפפות.

ז. עשיית סימן שלא יבא לטלטל

ועוד י"ל דאף אין ניחוש להאי שבשאי י"ל שאם עושה סימן להזכיר לו ששבת היום אין לחוש שמא יבא לטלטל. וכעין זה מצינו **בתוס'** (שבת נו. ד"ה במה) שכת' דדוקא בדברים שהרגילות הוא להסירן כדי להראותן או כדי שלא יחצצו בטבילה או משום קפידא גזרו שלא לצאת בהם בשבת דשמא כשיסיר ישכח שהוא שבת ואתי לאתויי, ע"כ. ומשמע מדבריהם שבמקום שאין חשש שישכח את השבת אין לחוש בו משום שמא יבא לטלטלו. וכן הוא **בעבודת הגרשוני** הנ"ל. ולפי"ז י"ל דע"מ למנוע חשש זה דשמא יבא לטלטל יועיל ויעיל סימן המזכירו שהוא שבת. וכן מטו משמיה **דהחזו"א** (הוט שני שבת ח"ד פ"ח אות ו) בענין משקפים (שדעתו היתה לחוש שמא יבוא לטלטלם) דמועיל לעשות קשר וכדו' מפני דברגע שהם קשורים יזכר שהיום שבת ולא יבא לידי טלטול.

אלא דעיי' **בשבלי הלקט** הנ"ל שסיים בהא דבתי ידיים שאם תפרן מער"ש בבתי ידיים של מלבושו או קשרן קשר של קיימא יפה דליכא למיחש דילמא שלפי שרי, ע"כ. וכן הביא **השו"ע** (סעי' לז). וביאר **הבה"ל** (ד"ה שיתפרס) בשם **הא"י** דכיון שקושר בקשר יפה מחזי כבתי יד ארוך ואין ע"ז שם משא ולהכי מהני, **והנהר שלום והתני"ש** כתבו דאין לחוש בה"ג משום חששא דשמא יצטרך להסירם ויביאם בידו, דכיון שהם קשורים אף אם יוציא ידו מהם לא יפלו לגמרי דניחוש שמא יטלם בידו רק שיהיו תלוין עליו והוי שלא כדרך הוצאה ופטור ולכן לא גזרינן בזה, ע"כ. ולכאורה צ"ע אמאי לא נימא שהקשירה מועילה להזכיר שהיום שבת וע"כ לא יבא לטלטלה, ואפשר שהיה דרכם בכך וע"כ שוב אינו סימן. (ונראה לכאורה שאין להתיר בנייד ע"פ הנה"ש והתני"ש דאף אם יבא להלבישה על הסנטר אין זה דרך הוצאה, כי י"ל דכיון שרגילים לצאת כך אף בחול חשיב דרך הוצאה, עיי' מ"ב ושם סי' קל ולח).

ה. במקום שקוננים את היציאה ללא מסיכה

ונראה שבמקומות שיש קנס גבוה למי שיוצא ללא מסיכה יש טעם נוסף להתיר במקום צורך מצוה. דהנה **המה"ש ענגל** (ח"ג סי' מג) כת' דע"פ לצורך מצות תפילה בציבור ושמיעת קה"ת ובפרט שיגיע הדבר לצער גדול אם יצטרך לישב בביתו כל יום השבת אי"כ הוי דבר שא"א וכמ"ש **הפמ"ג** (פתי"ג) דמש"ה מותר לטלטל פחות מד"א ברה"ר, אף דגם במלאכת שבת ח"ש אסור מהי"ת מ"מ התירו כדי שלא יהיה ידיו אסורות ברה"ר, ומכ"ש הכא דליכא רק ג' דרבנן משום כרמלית, משא"כ וגם לא חשיב דרך הוצאה בוודאי דאין להכניס א"ע בחשש לישב במאסר, וגם א"צ להחמיר ולישב בביתו כל יום השבת ומותר ללך לבהכ"נ ולמקוה ולישא הכתב תעודה ככובע, אבל הליכה לטייל בוודאי דיש להחמיר דגם חשש דרבנן אסור שלא לצורך, ע"כ. וכן נקט **בקול מנשר** (ח"א סי' טע). והביאם להלכה **הש"כ** (פ"ח אות כב).

וכן מצינו **במהר"ם בריסק** (ח"ב סי' סז) אלא דשם הביא להקל במקום דהוי תלתא דרבנן כמו שהוכיח **הקרון לדוד** (סס"י פ ד"ה עכ"פ) ע"פ **המ"א** (סי' שיד) **והמצה"ש** (שם) לענין סכין התקוע בחביות להקל משום דהוי ג' דרבנן, עיי"ש. **וכהמר"ש ענגל** פסק **המשנה הלכות** (ח"ו סי' נו) ומה"ט כתב להתיר למי שהוא חולה במחלת לב לישא כלאחר יד כדורים שאם במקרה יקבל יסורין יקחם. וכן דעת **הגרשו"א זצ"ל** (הליכ"ש תפלה פ"ח אות ה) שהזקוק ליטול עמו תדור תרופות לכל מקום שהולך, יש להקל כשהולך בשבת לבהכ"נ לתפלה בצבור, וכן לכל דבר מצוה כגון שיעורי תורה כדו', לטלטלם ע"י שינוי, כגון עטופים בנייר מתחת לכובע שעל ראשו וכדו' במקום שאינו רה"ר גמורה, ע"כ. ולפי"ז בנייד כיון דהוי כרמלית ומלאכה שא"צ לגופא (כשמוציאה כדי שלא להקל קנס) וק"ו במקום שהוא רק חשש שמא יבא לטלטלה. ועיי' מש"כ בזה בסו"ד **בשמעתא עמיקתא** גליון תמ"ג.

מסקנא דדינא

א' הלושב מסיכה על פניו ע"מ למנוע הדבקות ומחמת זה מקפיד שלא להסירה מעל פניו ברשות הרבים, רשאי לצאת בה בשבת במקום שאין עירוב, ומ"מ יזהר שלא לטלטלה. ב' הלושב כפפות על ידיו למנוע הדבקות ומחמת זה מקפיד שלא להסירם ברשות הרבים, רשאי לצאת בהם בשבת במקום שאין עירוב, ומ"מ יזהר שלא לטלטלם בידיו.

להעיר מדברי הרמ"א בסי' רס"ג דכתב להימך דיכולים להוסיף על דבר המכוון, וסיים דשמא רק כפול אמרין כלל הומוסיף גורע, מוכח מילתא שמכוין להוסיף ליותר, אבל שמוסיף פסוקים אחרים לית לן בה. והדלקת נרות יתרות הוי כהוספת פסוקים אחרים. ולדבריו אין דברי האורחות חיים והכל בו סותרים לדברי הראב"יה והמהרי"ל ושי"ר הנוכרים. ונראה דעל כורחנו יש לחלק בין כפילת פסוקים בתפילה להוספת נרות שבת, דהא לשון האורחות חיים גופא בה"ל שבת (דף מ"ד אות ט) - כתב הר"מ נ"ע לעשות לשבת ב' פתילות **לפחות** א' כנגד זכור ואי' כנגד שמור. וכן הוא הלשון **בכל בו** (ה"ל שבת סי' ל"א) - והר"מ כתב ומצוה לעשות לשבת ב' פתילות **לפחות** אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור, ע"כ. ומשמע דס"ל דאין קפידא להוסיף על הנרות, ואדרבא מלשונם נראה דאף מעלה איכא בהוספת נרות השבת. וכבר עמד בדבר זה **בפתח הדגיר** (סי' רס"ג סי"א).

אלא דאפשר דלא התיר הכל בו להוסיף אלא בנרות שבת מטעמא דשאני נרות שבת דכבוד שבת איכא במה שמוסיף אור לכבוד השבת, וע"כ ודאי דלא הקפידו חז"ל שלא להוסיף על המנין, אבל בשאר דוכתי יש לומר דס"ל דיש קפידא שלא להוסיף. אבל **הרא"ש** יליף מקריאת התורה דשרי להוסיף אף בתפילה על פסוקי מלכויות. ואם נרצה לומר דלא פליגי דברי האורחות חיים והכל בו על דברי הרא"ש, אכל כאו' צ"ל דדברי הבית דוד דיש לחלק בין הוספת פסוק לכפילתו, דכל שכופל מוכח מילתא דמכוון להשלים איזה דבר, וע"כ כל המוסיף גורע, משא"כ במוסיף פסוקים אחרים.

אלא דבפתח"ד הנוכר כתב להוכיח מדברי הרא"ש גופא דיש להקפיד על מנין פסוקי התפילה, **דבתשובותיו** (לכל ד"ס י"ב) כת' - ואין לומר ותכניע כל אויבנו, אלא ותכניע במהרה בימינו. כי יש לי קונטרסו מעשה ישן וכתוב בו כל הברכות של כל השנה וסכום כמה תיבות יש בכל ברכה וברכה וכנגד מה נתקדם, וכתוב בו תשעה ועשרים תיבות יש בלמשומדים משום משמומד כופר בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ שהן שתיים, ובעשרים ושבעה אותיות שבתורה. וכשתסיר כל אויבנו אז ישארו עשרים ותשעה תיבות וכו'. ומעולם נתתי לבי לקיים מטבע שטבעו חכמים בלי חסור ויתור. ע"כ. הרי מפורש דס"ל דיש להקפיד על מנין פסוקי התפלה היכא דנתקנו כנגד איזה דבר. וצ"ע מאי שנא מפסוקי מלכויות דיליף הרא"ש מדין העולים בשבת דשרי להוסיף על הפסוקים.

וע"כ לחלק בין דבר הנתקן כנגד איזה דבר כגון עליות שבת שנתקנו כנגד ז' תיבות שבפסוק השלישי דברכת כהנים או כנגד שבעה ראי פני המלך כמבואר במגילה (גז), וי' פסוקי מלכויות שנתקנו כנגד י' הילולים או כנגד עשרת הדיברות או י' מאמרות כמבואר ב"ה (כז). דבכה"ג שרי להוסיף על המנין והעיקר שלא יפחות. לבין מנין פסוקים שנתקן מכוון כנגד מנין אחר כגון ברכת למשומדים שנתקנה כ"ט תיבות כנגד תורה שבכתב ותורה שבע"פ וכ"ז אותיות התורה. וכיוצא"ב מצינו **במשנ"ב** (סי' נ"א ס"ק א) שכתב משמיה דהאחרונים דבברכת ברוך שאמר יש פ"ז תיבות, וסימנו ראש כתם פיז, ר"ל לראש התפילה היא ברכה של עין תיבות, על כן אין לגרוע ואין להוסיף על פיז תיבות. ע"כ. וי"ל עוד דהדר.

פניני מוסר

עניני שבת קודש

הכנת הנפש לשבת (ב)

מצות הלכנה מפורשת בתורה רק לגבי שבת - "אע"פ שביום השבת עצמו אין מצוה יסודית בו ביום, בכדי להשיג את קדושת שבת, מכל מקום לפני השבת יש אמנם מצוה מיוחדת כדי להשיג את קדושתה, והיא מצות ההכנה לשבת..ומ"מ אין מצות ההכנה מפורשת בתורה אלא בענין שבת, כדכתיב והיה ביום הששי והיינו אשר יביאו... וצריך ביאור למה מיוחדת שבת מכל המצוות בענין זה של ההכנה...". (שבת מלכתא עמי' פג)
בשבת צריך הכנה כדי לקבל את הקדושה שבאה מהקב"ה - "... עיקר קדושת השבת היא למי שרוצה את השבת ומצפה לה, היינו למי שרוצה קדושת השי"ת ושכינתיה החובקת עולם ומלואו ביום שבת קודש, וזוהי מצות יום הששי, ההכנה לקראת השבת, שזה מבטא הצפיה לקבל קדושתה.

ועל כן מצות הכנה מפורשת רק לגבי שבת ולא במצוה אחרת, שכל המצוות אע"פ שגם בהן יש ענין ההכנה, אבל הן עצמן אינן חובקות שכינה, ההכנה לקראת השבת, שבה מוקבלים פני השכינה בפועל, אי אפשר מצידינו לגשת לקדושתה כלל, אלא היא צריכה לבוא לנו מצידינו יתברך, ואנו מצידינו מצפים ושואפים לשבת, אז באה השבת במתנה". (שבת מלכתא עמי' פה)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבועמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – מל': 6761* יש להקיש 3-3-8 שלווחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ושיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

העולן נתרם לע"נ מרדכי מנחם מנדל בן אברהם יעקב זצ"ל – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© **שמעתא עמיקתא – להצטרפות לרשימת התפוצה בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת: amikta@gmail.com** או **amikta571@gmail.com**